

Ontwikkelingsvisie Havikerpoort

Deelplan Havikerwaard zuid

december 2012

006-010

Landgoed Middachten

Valewaard B.V.

Z.E.M. De Havikerwaard B.V.

SITUATIE NU ►

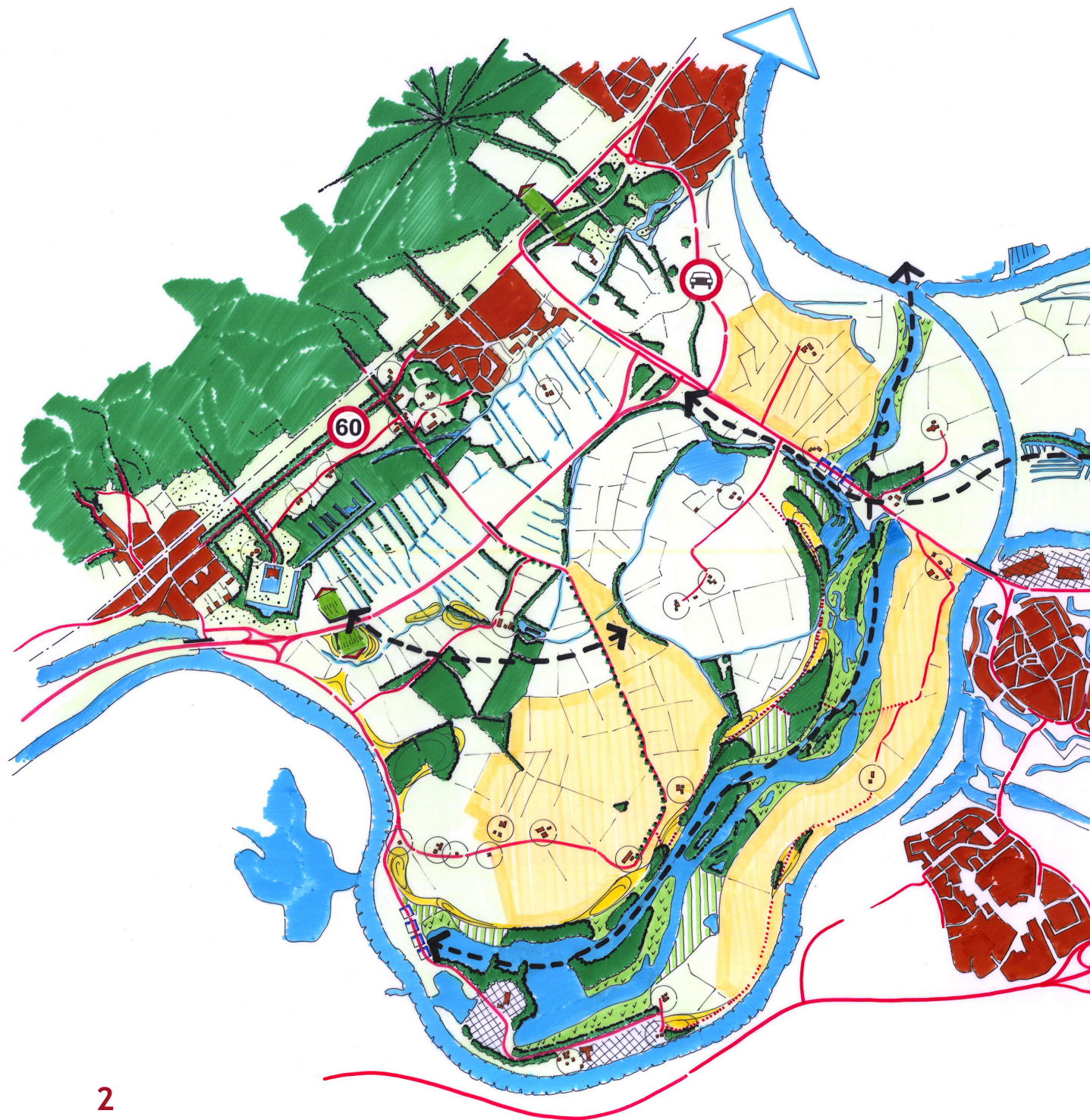

Inhoud

<i>Inleiding</i>	3
<i>Ontzanding: Motor voor realisatie</i>	4
<i>Doelstellingen</i>	9
<i>Inrichtingsplan</i>	10
<i>Uitvoering in goede handen</i>	15

Inleiding

De Havikerwaard maakt deel uit van het uiterwaardensysteem van de IJssel en ligt ter hoogte van Ellecom en De Steeg op de linker oever van de rivier. Het gebied is aangewezen om

te worden ontwikkeld tot één van de “poorten” die het Veluwemassief moet gaan verbinden met het rivierengebied; de Havikerpoort.

Daarnaast speelt het gebied een rol als recreatief uitloopgebied voor de bewoners van de kernen als De Steeg en Ellecom. De landbouw vormt hier de belangrijkste gebruiksfunctie.

Op basis van afspraken met tal van belanghebbers en instanties is eerder de Ontwikkelingsvisie Havikerpoort opgesteld. Het hier toegelichte plan vormt een belangrijke bouwsteen bij de realisering van deze ontwikkelingsvisie.

◀ *Ontwikkelingsvisie Havikerpoort*

Ontzanding: Motor voor realisatie

Sinds 2004 werkt Middachten met overheden en private partners samen om de Havikerpoort te realiseren. De Havikerpoort is een van de acht ecologische poorten van de Veluwe en verbindt de Natura 2000 gebieden Veluwe en Rijntakken met elkaar. De poort ligt voor een belangrijk deel op het domein van Middachten en beslaat het overgangsgebied van hoge, droge, voedselarme Veluwe tot laaggelegen, natte (kwel), voedselrijke uiterwaarden van de IJssel.

Een belangrijk onderdeel van dit project is de realisatie van een nevengeul langs de IJssel. Door zandwinning in combinatie met herinrichting wordt de ruimtelijke kwaliteit in het gebied verbeterd en natuur ontwikkeld. De overeenkomst tussen Middachten en Z.E.M. De Havikerwaard B.V. maakt de eerste en belangrijkste fase van de nevengeul mogelijk.

De inrichting en het beheer van deze natuur is niet afhankelijk van subsidie, maar wordt gefinancierd met de opbrengsten van het zand. Hierdoor is het in deze tijd toch mogelijk om natuur te realiseren en beheren.

Landbouw

Voor het landgoed vormen de landbouwbedrijven een belangrijke economische drager. Dit zal in de toekomst ook zo blijven. Middachten heeft in 2006 overeenstemming bereikt met een pachter over beëindiging van zijn bedrijf. Eerder was een ander akkerbouwbedrijf al gestopt. De vrijkomende gronden zijn door Middachten ingezet om de resterende landbouwbedrijven te compenseren voor eventueel areaalverlies. Daarnaast zal een deel van de zandwinlocatie na hercultivering weer worden opgeleverd als landbouwgrond.

Bestemming opbrengsten: Fonds instandhouding Middachten

Het uitgangspunt voor Middachten is, dat elke geldstroom die ontstaat op het landgoed ten gunste komt van de instandhouding van Middachten. Deze instandhoudingsopgave is fors. Naast kasteel en bijgebouwen omvat Middachten een omvangrijke tuin, orangerie, lanen, hagen en ca. 40 stenen monumenten.

In 2001 heeft Middachten, samen met de overheid deze instandhoudingsopgave in beeld gebracht. Toen is berekend dat, om Middachten

in optimale staat te brengen, ongeveer 10 Miljoen restauratiebudget, verspreid over 10 jaren nodig is (een gedeelte hiervan is in de afgelopen jaren uitgevoerd). Naar aanleiding van dit onderzoek hebben Middachten, Rijk, provincie Gelderland en gemeente Rheden een aantal afspraken gemaakt. Middachten heeft daarbij de verplichting op zich genomen om een aantal economische dragers te ontwikkelen.

Als de ontzanding daadwerkelijk ten uitvoer komt, ontstaat een belangrijke geldstroom voor Middachten. Deze opbrengst wordt ondergebracht in een fonds, dat onder de

verantwoordelijkheid van de stichting Kasteel Middachten komt. Deze Algemeen Nut Beoogende Instelling (ANBI) heeft als doel om Middachten in al haar facetten voor de toekomst te bewaren. Hiermee kan worden gegarandeerd, dat deze opbrengsten ook in de toekomst ten goede van Middachten zullen komen.

Doelstellingen

Een groot deel van het gebied Havikerwaard behoort tot de domeinen van de heerlijkheid Middachten. Naast de uitvoeringskosten welke samenhangen met de inrichting van natuurgebieden en de eindafwerking van de ontgrondingslocatie worden de opbrengsten uit de hier gelegen zandwinning aangewend voor fondsvorming ten behoeve van duurzame instandhouding van het landgoed.

Andere doeleinden waarop de gebiedsvisie zich richt zijn:

- verruiming van de bergingscapaciteit en het stroomprofiel in het winterbed;
- landschapsontwikkeling en structuurversterking;
- natuurontwikkeling en vergroten van de milieudiversiteit;
- realiseren van recreatieve fiets- en/of wandelroutes;
- realiseren van een duurzame methode zandwinning.

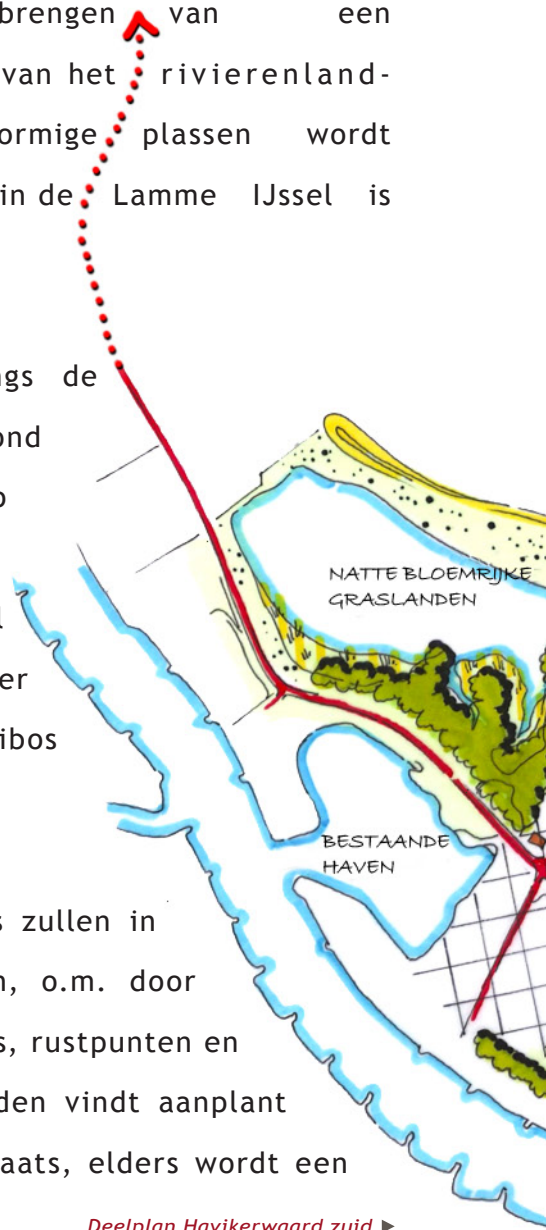
Inrichtingsplan

Het huidige plassencomplex wordt omgevormd door middel van ontzanding, uitwisseling en maaiveldverlaging. De vormgeving van de winning is gericht op het tot stand brengen van een stelsel van geulen, welke de richting van het rivierenlandschap volgt. Met deze geulvormige plassen wordt aansluiting gezocht bij de laagte, waarin de Lamme IJssel is gelegen.

De van nature hogere gronden langs de Eikenlaan en langs de restgeulen rond de Lamme IJssel worden met behulp van vrijkomende bovengrond verder verhoogd tot een aaneengesloten gordel van hoogwatervrije vluchtplaatsen. Hier wordt de ontwikkeling van hardhoutooibos nagestreefd.

Ook de recreanten/ natuurliefhebbers zullen in de toekomst aan hun trekken komen, o.m. door inpassing van enkele recreatieve routes, rustpunten en een observatiehut. In sommige gebieden vindt aanplant van bos, of boomvormende soorten plaats, elders wordt een spontane ontwikkeling voorgestaan.

Deelplan Havikerwaard zuid ►

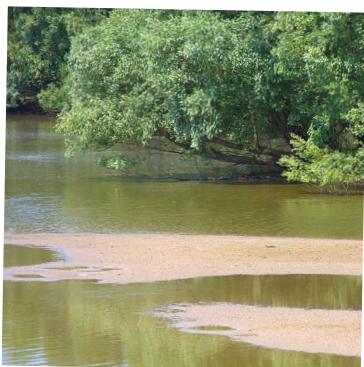

Het beheer van deze zones, waarbinnen zich kruidenrijke vegetaties moeten ontwikkelen worden met behulp van jaarrond begrazing beheerd.

Gezien de verschillende vormen van bodemgebruik (en daarmee tevens de verschillende gebruikseisen), ligt een strikte scheiding van landbouw en natuur in de Havikerwaard voor de hand.

Open water

Waterdiepte groter dan 2 meter, zodanig dat zich geen moeras- en of oevervegetatie zal ontwikkelen, noch dat er verlandingsprocessen op gang komen.

Moeraszones

Ondiep water, of deels droogvallende platen, waarop zich een riet- en/of andere moerasvegetatie ontwikkelt. Op de overgangen naar de hogere gronden zal hier ook deels zachthoutoibos tot ontwikkeling komen (els wilg, populier).

Kruidenrijke grasvegetatie

Zones waar door maaiveldverlaging een schraal substraat aan de

oppervlakte komt en waar zich een bloemrijke grasvegetatie ontwikkelt. Hier vindt extensief beheer plaats in de vorm van hooibouw, of jaarrond begrazing.

Zachthoutooibos

De lagere gronden met een relatief hoge overstromingsfrequentie zullen zich bij een vrije ontwikkelingsgang ontwikkelen tot zachthoutooibos; hierbij moet worden gedacht aan de oeverlanden en eilanden. In de boomlaag komen soorten voor als wilg, els en populier.

Hardhoutooibos

Op de hogere gronden en met name op de keten van hoogwater-vrije vluchtplaatsen voor het wild, ontwikkelt zich structuurrijk hardhoutooibos. Hier wordt de boomlaag bepaald door soorten als es, eik, iep.

Landbouwgronden

Kort, relatief intensief begraasd grasland, of (in het groeiseizoen) landbouwgewassen.

Uitvoering in goede handen

Z.E.M. De Havikerwaard B.V. is sinds 10 jaar betrokken bij het maken van plannen voor het verbeteren van de natuurinrichting voor de Havikerwaard c.q. Havikerpoort. Het streven is door middel van zandwinning en aanvulling een plan te realiseren dat als doelstelling heeft met de financiële opbrengst een substantieel bedrag te genereren voor de instandhouding van het cultuurhistorisch monument Landgoed Middachten. De hoeveelheid zand en grind die uit dit plan gewonnen wordt, dekt de productie en afzet van een hoogwaardig industrieel bouwproduct van de exploitant Valewaard B.V. voor de komende 10 á 15 jaar. De bestaande installatie, gevestigd op de Havikerwaard 8a, kan met de huidige moderne uitvoering voldoen aan de meest gevraagde producten door de bouwindustrie. Tevens worden de betonfabriek en betoncentrale die op hetzelfde terrein zijn gevestigd, voorzien van grondstoffen. Valewaard B.V. biedt werkgelegenheid aan circa 25 medewerkers. Het plan brengt door de winning en aanvulling met zich mee dat er een nieuwe aanzet kan worden gegeven tot het realiseren van een nog hoogwaardiger natuurlijke inrichting, aangepast aan de bestaande situatie.

Z.E.M. De Havikerwaard B.V. beschikt samen met Valewaard B.V., als gevolg van sinds 1967 opgedane ervaringen met soortgelijke projecten en inrichtingen, over een gedegen expertise op dit gebied. Een goede samenwerking tussen de overheidsinstanties, Landgoed Middachten en Valewaard B.V. zal leiden tot een project met een maatschappelijke meerwaarde zonder dat hier beslag zal worden gelegd op overheidsgeld. “Havikerpoort” wordt een succesvol project voor alle betrokkenen en de omgeving.

◀ SITUATIE STRAKS

